

Fundat l'any 1947 per Jesús Ribera Faig, l'Orfeó Universitari de València viu una primera etapa de 25 anys marcada per la tradició coral catalana del seu director i un context social de repressió franquista. Jesús Ribera també creà el cor dels Pequeños Cantores de Valencia i el cor Navarro Reverter, dels quals fou el director, en una ciutat al bell mig d'un desert cultural i social de postguerra. Ribera féu que l'orfeó esdevinguera un dels paradigmes culturals de la ciutat, un dels principals atractius del qual era i és la possibilitat de viatjar arreu del món. Realment, "fou un revolucionari", diu l'actual director de l'orfeó, Constantino Martínez. Ribera tenia fama de director dur, però bon mestre. Un químic apassionat per la música. Aquells anys, l'orfeó comptava amb bons cantants i ja participava als festivals nacionals i internacionals més destacats, com ara els de Nova York i Roma. Era un grup cultural de referència. Eren l'elit. "Tots els seus membres eren universitaris i amb uns principis ètics i polítics que els féu mantenir-se al marge" dels poders fàctics de llavors, diu Martínez. "La junta era formada per estudiants i era i és un cor d'universitaris. Durant cinquanta anys no s'ha adscrit a cap universitat valenciana. Manté la independència i ha funcionat amb subvencions d'ajuntaments, conselleries i diputacions. També del mecenatge privat de tota mena. Això li ha permès de mantenir els ideals col·lectius i personals en favor de la música. El seu segell, al cap i a la fi", afegeix.

Tot i això, les nombroses juntes directives han condicionat les relacions amb el poder de torn. Actualment, la presideix Vicent Alberola, un estudiant de geografia i història de només vint anys. Però no sempre ha estat així. "De vegades la presidència ha anat bé i de vegades malament, segons qui hi haguera al capdavant. També s'han creat grans enemistats amb algunes institucions", diu el director del cor. La política, no obstant això, ha estat present a totes les etapes de l'orfeó. N'és un exemple el primer local d'assaigs, en un lloc de reunió juvenil adscrit al règim a La Nau. Encara hi penja el cartell del Sindicat Espanyol Universitari, SEU. Però les brandades

El desert cultural de la postguerra va tenir, a València, un oasi: l'Orfeó Universitari hi naixia el 1947.

Seixanta anys d'èxits

L'elit continua. L'Orfeó Universitari de València celebra seixanta anys d'història amb la convicció que ha de ser un cor afeccionat. Al darrere, una trajectòria que ha marcat molts dels millors cantants valencians.

han estat contínues, diu Constantino, fins a l'actualitat, que assagen en aules polivalents de la Universitat de València, al campus de Tarongers.

Fan gala de ser un dels cors més antics de l'estat espanyol. El que ha tingut més continuïtat al llarg de la història. Si el primer director, Jesús Ribera, seguia fidelment la tradició coral a *cappella*, els anys següents foren d'autèntica renovació i obertura. Eduardo Cifre Gallego pren la direcció l'any 1972. Venia del món de les bandes i de les aules. Director d'orquestra, amplià el repertori per fer-lo un cor simfònic. "Fou una època molt brillant perquè a València

encara no hi havia cors professionals, que hi apareixen els anys 90. L'orfeó s'encarregà de formar molts dels millors cantants de València", diu l'actual director. I, de fet, els anys 80 foren prolífics en estrenes, com ara l'obra de Carl Orff *Carmina Burana* i *Aleksandr Nevskij*, de Prokofiev, entre moltes més. Cifre creà una comissió musical per a analitzar les propostes de repertori dels seus membres que, fins i tot, portaven música en vinils des d'Alemanya. "Això facilità que el panorama musical es modernitzara, perquè actuava de catalitzador sobre uns altres cors universitaris", diu. L'orfeó assolí tanta qualitat coral que, de llavors ençà, participa de convidat d'honor al concurs estatal de cors universitaris, després d'haver-ne guanyat totes les edicions, una circumstància que indica que s'havia

convertit en un referent. A més, forma part d'una de les iniciatives musicals més destacades, tant per la itinerància –Manila, Roma, Nova York– com per la participació –fins a seixanta corals del planeta. Es tracta del Festival Internacional de Cors Universitaris, que guanyà l'any 84 a Txèquia.

Filipines, Rússia, l'Índia... foren algunes de les destinacions importants d'aquella segona època daurada de l'orfeó, que també es va estendre més de 25 anys. "Eduardo Cifre arreplegà un cor amb bagatge i el millorà, perquè hi acostà gent de cant del Conservatori que només podia desenvolupar la carrera artística ací. L'orfeó cantava amb l'Orquestra de València abans de la formació de cors professionals, com ara el Cor de la Generalitat", resumeix. El relleu vingué gràcies a un alumne de Cifre, José Ramón Gil

Tàrraga. Dirigí durant set anys el cor i, amb la creació del Cor de la Generalitat, hi hagué el transvasament de cantants professionals. "Quasi el 50% del seus efectius hi passaren entre els anys 97 i 98. Fou un procés lògic", diu Constantino. "Per contra, el cor tornà a allò que ha de ser un cor universitari, caracteritzat per l'amateurisme dels estudiants que canten per primera volta amb tota la il·lusió. Era, de nou, el cor de Jesús Ribera, perquè tornaren a l'estil *a cappella*, indica. D'aquella etapa cal destacar el premi de música coral de Veszprém, a Hongria, l'any 2001, i que la vinculació més estreta amb la Universitat de València. Inclòs dins el Patronat d'Associacions Musicals creat sota la direcció de Gil Tàrraga, "la manera d'organitzar-se, fins i tot administrativament, canvià l'estructura de l'entitat", diu Alberola.

El director més jove de l'Orfeó Universitari, Constantino Martínez, hi arribà l'any 2005 mitjançant un procés democràtic i assembleari. Tenia només 25 anys. Ara dirigeix el grup més nombrós de la història de l'Orfeó, 101 cantants. Però ja n'hi han passat 1.300. Compositor i director d'orquestra, un dels seus èxits musicals més grans ha estat l'enregistrament de la peça "Planet Earth" juntament amb la banda simfònica L'Artística de Bunyol. Amb aquesta van tornar a protagonitzar un dels actes més destacats del programa del seixantè aniversari. Fou el 4 de maig al Palau de la Música de València on estrenaren, sota la direcció d'Henrie Adams, l'adaptació per a banda de l'obra *Queen Symphony*, última incorporació al seu repertori del compositor Tolga Kashif. "Apostem per repertori nou i per la creació contemporània –en aquesta ocasió, un poema simfònic–, dins les limitacions del cor", diu el director valencià. Unes altres activitats del programa de celebracions són, paradoxalment, algunes de les més tradicionals de l'Orfeó, el *Messies Participatiu* de Handel, el concert extraordinari de Nadal, *El món canta davant un bressol*, i el concert de cloenda del seixantè aniversari. Amb el nou director, a més, han celebrat el premi als World Choir Games de Xiamen (Xina) i el primer premi d'Hava-

Constantino Martínez (esquerra) és l'actual director de l'Orfeó. Vicent Alberola (dreta), estudiant de geografia i història, n'és el president de la junta directiva.

neres i Polifonia de Torrevella els dos darrers anys.

Activitats magnífiques. L'Orfeó Universitari de València oferirà dos concerts de l'obra *Stabat Mater*, d'Antonín Dvorák, al Palau de la Música de València, els dies 4 i 9 de desembre d'enguany. Ho farà juntament amb

l'Orquestra de València i sota la direcció de Virgínia Martínez, assistenta de Yaron Traub, director titular d'aquesta orquestra municipal. A més, serà objecte per primera volta d'una exposició temàtica a l'edifici de La Nau de la Universitat de València amb part de la història material de l'orfeó. "L'Orfeó Universitari és una associació vincula-

da a la Universitat de València des de fa seixanta anys. No obstant això, no és l'orfeó de la Universitat de València tot i que la universitat el considera seu, s'identifica amb ell i el tracta i el reconeix com una associació nostra més", afirma el vice-rector de la UV, Rafael Gil. "L'oportunitat de celebrar l'efemèride del seixantè aniversari ha de ser un moment per a fer una mirada enrere, però, sobretot per a dimensionar la nova vocació de l'orfeó en el present i en el futur. I, en aquest sentit, la Universitat de València, que sempre ha donat suport a aquesta entitat musical, té molt clar que n'hi continuarà donant des del respecte als seus estatuts i seguint el seu model de funcionament. Les activitats culturals que l'orfeó farà amb motiu del seixantè aniversari tindran el reconeixement i el suport institucional i econòmic de la Universitat de València, com no podia ser altrament. Com ha estat sempre i com ho continuarem fent", afegeix. Així doncs, l'exposició conté des de documents escrits, els uniformes i beques i un àudio interactiu, juntament amb un gran mural on els orfeonistes deixaran gravats els seus noms per a la memòria.

Paula Reig

Trossos i mossos

Alfons Llorenç

Trinitat

Un ver memoricidi imposat s'emporta, com les riuades, trets i referents. Oblidada, amagada, una vella tradició, viva fins el segle XX, situava, "amb tota certesa", al lloc on s'assenta el monestir de la Trinitat (la seua festa major enguany, el diumenge 18 de maig) el punt exacte del moment més sublim de la conquesta de València. Allí, quan, com diu Ibn al-Abbar, "Balansiya va caure en poder dels romans, després del setge a què la va sotmetre el tirà Jaume el Barceloní", allí, quan, "per tal que sabessen que

València era nostra, calia que posaren la nostra senyera a la torre que ara és del Temple", allí, vora el Túria, "a la rambla, entre el Real i la Torre" on va veure el fundador Jaume I "la nostra senyera damunt la torre", precisament allí on, emocionat i solemne, el rei va descavalcar "i endreçant-nos vers orient, ploràrem de nostres ulls i besarem la terra".

El fet és que el paratge fou sacralitzat per Guillem Escrivà, de Narbona, assessor del Conqueridor, amb un temple i un hospital –dedicat a sant Guillem–, lliurats el 1243 a l'orde dels trinitaris. Foren substituïts, la cívica diada de l'Àngel Custodi del Regne del 1445, per un convent de monges clarisses, fundat per la reina Maria. L'esposa del Magnànim designà com a primera abadessa, revestida d'insígnies i poders episcopals, sor Isabel de Villena, precoç defensora de la formació de la dona i de la dignitat femenina. Un primerenc i abrandat feminisme

–al cap i a la fi, "la redempció humana seria feta per mitjà de dona"– al sant indret d'aquella besada que va engendrar la terra valenciana, d'aquelles llàgrimes amb què fou regada per primera volta i d'aquell alè que li va infondre la seua catalanitat i europeïtat. I, així, la Trinitat seria ara de la pàtria, santuari del foc sagrat, curat per vestals, del país: "Adorem la Trinitat,/ unitat indivisible/ i eterna Divinitat".

Periodista